

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

24. října 2013*

„Povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla — Směrnice 72/166/EHS — Článek 3 odst. 1 — Směrnice 90/232/EHS — Článek 1 — Dopravní nehoda — Usmrcení cestujícího — Nárok manžela a nezletilého dítěte na náhradu škody — Nemajetková újma — Odškodnění — Škody kryté povinným pojištěním“

Ve věci C-22/12,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Krajského soudu v Prešově (Slovensko) ze dne 8. listopadu 2011, došlým Soudnímu dvoru dne 17. ledna 2012, v řízení

Katarína Haasová

proti

Rastislavu Petříkovi,

Blance Holingové,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta, předsedkyně senátu, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot a A. Arabadžev (zpravodaj), soudci,

generální advokát: N. Jääskinen,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za slovenskou vládu B. Ricziovou, jako zmocněnkyní,
- za německou vládu T. Henzem a J. Kemper, jako zmocněnci,
- za estonskou vládu, M. Linntam, jako zmocněnkyní,
- za Evropskou komisi A. Tokárem, jako zmocněncem,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 11. července 2013,

* Jednací jazyk: slovenština.

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 1 směrnice Rady 72/166/EHS ze dne 24. dubna 1972 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění (Úř. věst. L 103, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 10, dále jen „první směrnice“), jakož i článku 1 prvního pododstavce třetí směrnice Rady 90/232/EHS ze dne 14. května 1990 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel (Úř. věst. L 129, s. 33; Zvl. vyd. 06/01, s. 249, dále jen „třetí směrnice“).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi K. Haasovou, jednající vlastním jménem a jménem nezletilé dcery Kristíny Haasové, narozené dne 22. dubna 1999, a R. Petříkem a B. Holingovou, ve věci povinnosti náhrady újmy z titulu občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, která jim byla způsobena v důsledku usmrcení V. Haase, manžela K. Haasové a otce Kristíny Haasové při dopravní nehodě, k níž došlo na území České republiky.

Právní rámec

Mezinárodní právo soukromé

- 3 Článek 3 úmluvy o právu použitelném pro dopravní nehody, uzavřené v Haagu dne 4. května 1971 (dále jen „Haagská úmluva z roku 1971“), která byla ratifikována Českou republikou, Slovenskou republikou a dalšími členskými státy Evropské unie, jakož i některými třetími zeměmi, stanoví:

„Rozhodným právem jsou vnitřní předpisy státu, na jehož území došlo k nehodě.“

- 4 Článek 4 této úmluvy zní:

„Pokud nevyplývá z článku 5 něco jiného, jsou stanoveny tyto výjimky z ustanovení článku 3:

- a) Účastní-li se na nehodě pouze jedno vozidlo, jež je registrováno v jiném státě, než kde došlo k nehodě, jsou rozhodné vnitřní předpisy státu registrace pro určení odpovědnosti
 - ve vztahu k řidiči, vlastníku nebo jiné osobě, mající právo k vozidlu, bez ohledu na jejich bydliště,
 - ve vztahu k postižené osobě, kterou je cestující, jehož bydliště je v jiném státě, než kde došlo k nehodě,
 - ve vztahu k postižené osobě nacházející se mimo vozidlo v místě nehody, jestliže má bydliště ve státu registrace.

V případě, že jsou postiženy dvě osoby nebo více osob, určí se rozhodné právo pro každou z nich odděleně.

- b) Podílejí-li se na nehodě dvě vozidla nebo více vozidel, platí ustanovení písm. a) pouze v případě, že všechna vozidla jsou registrována v témže státu.“

[...]“

5 Článek 8 uvedené úmluvy uvádí:

„Rozhodné právo určuje zejména:

1. podmínky a rozsah odpovědnosti;
2. důvody vylučující odpovědnost, jakékoliv omezení odpovědnosti a její dělení;
3. vznik a povahu škody, jež má být nahrazena;
4. způsob a rozsah náhrady škody;
5. možnost přechodu práva na náhradu škody;
6. osoby, které škodu utrpěly a které mají nárok na její náhradu;
7. odpovědnost pro provozovatele vozidla za svého zaměstnance;
8. promlčení a zánik práva uplynutím doby včetně pravidel počítání počátku, přerušení nebo stavění této doby.“

Unijní právní předpisy

6 Článek 28 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy („Řím II“) (Úř. věst. L 199, s. 40, dále jen „nařízení Řím II“) nadepsaný „Vztah ke stávajícím mezinárodním úmluvám“ stanoví:

„1. Tímto nařízením není dotčeno použití mezinárodních úmluv, jejichž stranou je jeden nebo více členských států ke dni přijetí tohoto nařízení a které stanoví kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy.

2. Toto nařízení se však použije mezi členskými státy přednostně ve vztahu k úmluvám uzavřeným výlučně mezi dvěma a více členskými státy v rozsahu, ve kterém se týkají předmětu právní úpravy tohoto nařízení.“

7 Článek 1 první směrnice zní následovně:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

2. „poškozeným“ jakákoli osoba, která má právo na náhradu jakékoli věcné škody nebo škody na zdraví způsobené vozidly;

[...]“

8 Článek 3 odst. 1 první směrnice stanoví:

„Každý členský stát přijme [...] veškerá nezbytná opatření, aby zajistil, že občanskoprávní odpovědnost z provozu vozidel, která mají obvyklé stanoviště na jeho území, byla [bude] kryta pojištěním. Rozsah pojištěné odpovědnosti a podmínky pojistného krytí se určí na základě těchto opatření.“

- 9 Článek 1 odst. 1 a 2 druhé směrnice Rady 84/5/EHS ze dne 30. prosince 1983 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel (Úř. věst. 1984, L 8, s. 17; Zvl. vyd. 06/07, s. 3), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/14/ES ze dne 11. května 2005 (Úř. věst. L 149, s. 14, dále jen „druhá směrnice“) uvádí:

„1. Pojištění uvedené v čl. 3 odst. 1 [první směrnice] musí povinně zahrnovat jak věcné škody, tak škody na zdraví.

2. Aniž jsou dotčeny případné vyšší záruky, které mohou členské státy stanovit, vyžaduje každý členský stát, aby pojištění bylo povinné alespoň v případě těchto částek:

- a) u škody na zdraví, minimální částku krytí 1 000 000 EUR na každého poškozeného nebo 5 000 000 EUR na každý nárok, bez ohledu na počet poškozených;
- b) při věcné škodě, 1 000 000 EUR na každý nárok, bez ohledu na počet poškozených.

V případě nutnosti mohou členské státy stanovit přechodné období v délce až pěti let ode dne provedení směrnice [2005/14], během něhož musí přizpůsobit své minimální částky krytí částkám uvedeným v tomto odstavci.

Členské státy, které stanoví přechodné období, o tom vyrozumějí Komisi a uvedou trvání tohoto období.

Do třiceti měsíců od provedení směrnice [2005/14] zvýší členské státy záruky alespoň na polovinu úrovně stanovených v tomto odstavci.“

- 10 Článek 1 třetí směrnice zejména stanoví, že „pojištění uvedené v čl. 3 odst. 1 [první směrnice] kryje odpovědnost za škody na zdraví všech osob cestujících ve vozidle, s výjimkou řidiče, vyplývající z provozu vozidla“.

Vnitrostátní právní předpisy

Slovenské právo

- 11 Ustanovení § 11 zákona č. 40/1964, občanský zákoník (dále jen „slovenský občanský zákoník“) stanoví:

„Fyzická osoba má právo na ochranu osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, jména a projevu osobní povahy.“

- 12 Ustanovení § 13 slovenského občanského zákoníku zní:

„1) Fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění.

2) Pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.

3) Výši náhrady podle odstavce 2 určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.“

13 Článek 4 zákona č. 381/2001 o povinném smluvním pojištění odpovědnosti za škody způsobené provozem motorového vozidla (dále jen „slovenský zákon o povinném smluvním pojištění“) stanoví:

„1) Pojištění odpovědnosti se vztahuje na každého, kdo odpovídá za škodu způsobenou provozem motorového vozidla uvedeného v pojistné smlouvě.

2) Pojištěný má z pojištění odpovědnosti právo, aby pojistitel za něj nahradil poškozenému uplatněné a prokázané nároky na náhradu:

a) škody na zdraví a nákladů při usmrcení,

b) škody vzniklé poškozením, zničením, odcizením nebo ztrátou věcí,

c) účelně vynaložených nákladů spojených s právním zastoupením při uplatňování nároků podle písmen a), b) a d), pokud pojistitel nesplnil povinnosti uvedené v § 11 odst. 6 písm. a) nebo b), anebo pokud pojistitel neoprávněně odmítl poskytnout pojistné plnění nebo neoprávněně krátil poskytnuté pojistné plnění,

d) ušlého zisku.

3) Pojištěný má z pojištění odpovědnosti nárok, aby pojistitel za něj nahradil příslušným subjektům uplatněné, prokázané a vyplacené náklady na zdravotní péči, nemocenské dávky, dávky nemocenského zabezpečení, úrazové dávky, dávky úrazového zabezpečení, důchodové dávky, dávky výsluhového zabezpečení a důchody starobního důchodového spoření, pokud je pojištěný povinen je těmto subjektům nahradit.“

Česká právní úprava

14 Ustanovení § 11 zákona č. 40/1964, občanský zákoník (dále jen „český občanský zákoník“) zní následovně:

„Fyzická osoba má právo na ochranu osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, jména a projevů osobní povahy.“

15 Ustanovení § 13 českého občanského zákoníku stanoví:

„1) Fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění.

2) Pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.

3) Výši náhrady podle odstavce 2 určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.“

16 Ustanovení § 444 tohoto zákoníku uvádí:

„1) Při škodě na zdraví se jednorázově odškodňují bolesti poškozeného a ztížení jeho společenského uplatnění.

[...]

3) Za škodu usmrcením náleží pozůstalým jednorázové odškodnění, a to:

a) manželovi nebo manželce 240 000 Kč [českých korun (CZK)];

[...]“

17 Ustanovení § 6 zákona č. 168/1999 o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (dále jen „český zákon o pojištění odpovědnosti“) stanoví:

„1) Pojištění odpovědnosti se vztahuje na každou osobu, která odpovídá za škodu způsobenou provozem vozidla uvedeného v pojistné smlouvě.

2) Nestanoví-li tento zákon jinak, má pojištěný právo, aby pojistitel za něj uhradil v rozsahu a ve výši podle občanského zákoníku poškozenému

a) způsobenou škodu na zdraví nebo usmrcením,

b) způsobenou škodu vzniklou poškozením, zničením nebo ztrátou věci, jakož i škodu vzniklou odcizením věci, pozbyla-li fyzická osoba schopnost ji opatrovat,

c) ušlý zisk,

d) účelně vynaložené náklady spojené s právním zastoupením při uplatňování nároků podle písmen a) až c); v souvislosti se škodou podle písmene b) nebo c) však jen v případě marného uplynutí lhůty podle § 9 odst. 3 nebo neoprávněného odmítnutí anebo neoprávněného krácení pojistného plnění pojistitelem,

pokud poškozený svůj nárok uplatnil a prokázal a pokud ke škodné události, ze které tato škoda vznikla a za kterou pojištěný odpovídá, došlo v době trvání pojištění odpovědnosti, s výjimkou doby jeho přerušení.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

18 Ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a z informací, které poskytl předkládající soud v odpovědi na žádost Soudního dvora o vysvětlení v souladu s článkem 101 jeho jednacího řádu, vyplývá, že V. Haas zemřel dne 7. srpna 2008 na českém území při dopravní nehodě způsobené R. Petříkem, který řídil osobní vozidlo vlastněné B. Holingovou.

19 Vozidlo B. Holingové, registrované na Slovensku, v němž V. Haas cestoval, se srazilo s nákladním vozidlem registrovaným v České republice. Katarína Haasová a její dcera se v době této nehody nacházely na Slovensku.

20 Rozsudkem Okresního soudu ve Vranově nad Topľou (Slovensko) vydaným v trestním řízení byl R. Petřík uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví s následkem smrti a odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody v délce dvou let. Na základě § 50 odst. 2 a 51 odst. 4 písm. c) slovenského trestního zákoníku mu byla uložena povinnost nahradit způsobenou škodu, včetně škody utrpěné K. Haasovou ve výši 1 057,86 eur.

21 Dále se K. Haasová s dcerou domáhaly po R. Petříkovi a B. Holingové na základě § 13 odst. 2 a 3 slovenského občanského zákoníku náhrady nemajetkové újmy způsobené ztrátou manžela a otce. V prvním stupni řízení bylo R. Petříkovi a B. Holingové uloženo, aby z titulu této újmy zaplatili odškodnění ve výši 15 000 eur. Proti rozsudku, jímž bylo toto odškodnění uloženo, podali všichni účastníci řízení odvolání ke Krajskému soudu v Prešově (Slovensko).

- 22 Tento soud má za to, že s ohledem na skutkové okolnosti se má použít české hmotné právo, a to konkrétně § 444 odst. 3 českého občanského zákoníku, který stanoví, že v případě usmrcení má pozůstalý manžel nárok na jednorázovou náhradu škody ve výši 240 000 Kč. Podle uvedeného soudu však vyvstává otázka, zda je toto odškodnění přiměřené, a tedy otázka dodatečné náhrady škody na základě § 11 tohoto zákoníku.
- 23 V této souvislosti má předkládající soud za to, že nároky K. Haasové a její dcery vycházejí z nároků oběti, jelikož život V. Haase byl chráněn ustanovením § 11 uvedeného zákoníku. Tento soud vysvětluje, že ustanovení § 11 až 16 českého a slovenského občanského zákoníku zajišťují ochranu osobnosti, která zahrnuje především ochranu života, zdraví, občanské cti, lidské důstojnosti, soukromí, jména a projevů osobní povahy proti „újmám“, což je výraz, který je používán pro označení nemajetkové škody, která je důsledkem neoprávněného zásahu do práva na tuto ochranu.
- 24 Předkládající soud rovněž upřesňuje, že na základě slovenského zákona o povinném pojištění má vlastník motorového vozidla nárok požadovat od pojistitele, aby místo něho nahradil osobě poškozené událostí, která zakládá jeho odpovědnost, uplatněné a prokázané škody v rozsahu, jenž stanoví tento zákon a za podmínek stanovených v pojistné smlouvě, a tudíž náhradu škody na zdraví a nákladů vzniklých v případě usmrcení.
- 25 V projednávaném případě uzavřela B. Holingová smlouvu o povinném pojištění odpovědnosti se společností Allianz-Slovenská poisťovňa a.s., (dále jen „Allianz“). Vzhledem k tomu, že se osoba odpovědná za škodu může obrátit na pojistitele s požadavkem, aby namísto ní nahradil škodu, za níž odpovídá, je podle předkládajícího soudu nutné, aby byl pojistitel vyzván ke vstupu do řízení o náhradě škody jakožto vedlejší účastník řízení, neboť má legitimní zájem na vyřešení sporu. Společnost Allianz byla proto z podnětu předkládajícího soudu vyzvána ke vstupu do řízení jako vedlejší účastnice.
- 26 Předkládající soud však uvádí, že společnost Allianz má takový legitimní zájem pouze v případě, že je uplatněný nárok kryt povinným smluvním pojištěním občanskoprávní odpovědnosti za škodu. Kdyby totiž nemajetková újma dotčená ve věci v původním řízení nebyla kryta povinným pojištěním, nebylo by vedlejší účastenství společnosti Allianz v řízení odůvodněné.
- 27 Podle tvrzení předkládajícího soudu se náhrada škody na zdraví týká zčásti rovněž nemajetkové újmy, tedy utrpení a ztížení společenského uplatnění. Pojem škody krytý pojistnou smlouvou zahrnuje tudíž podle názoru tohoto soudu také újmy nemajetkové, zejména pak nehmotné, morální nebo citové povahy.
- 28 Tento soud má dále za to, že členské státy mají na základě první a třetí směrnice povinnost přijmout veškerá nezbytná opatření, aby zajistily, že občanskoprávní odpovědnost za škodu způsobenou provozem motorových vozidel, která mají obvyklé stanoviště na jeho území, bude kryta pojištěním, a to za účelem ochrany pojištěných osob a obětí nehod, a aby veškeré škody a újmy, na něž se vztahuje povinné pojištění cestujících motorových vozidel, byly nahrazeny.
- 29 Společnost Allianz však údajně odmítá nahradit způsobenou nemajetkovou újmu z toho důvodu, že náhrada této újmy podle § 13 slovenského občanského zákoníku není kryta smlouvou o povinném pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, jelikož nárok na takovou náhradu nespadá do rozsahu pojištění vymezeného českým a slovenským zákonem o povinném pojištění.
- 30 Předkládající soud se domnívá, že tato otázka je rozhodující, neboť je třeba nahradit rovněž nemajetkovou újmu, jež vznikla osobě pozůstalé po oběti dopravní nehody, což je újma, kterou lze nahradit podle § 13 odst. 2 a 3 platného občanského zákoníku a která musí být podle širokého

výkladu považována za škodu na zdraví uvedenou v § 4 odst. 2 písm. a) slovenského zákona o povinném pojištění. Z toho podle předkládajícího soudu vyplývá, že se na náhradu této nemajetkové újmy vztahuje odpovědnost pojistitele na základě smlouvy o povinném pojištění.

31 Za těchto okolností se Krajský soud v Prešově rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Má se čl. 1 první pododstavec [třetí směrnice] a čl. 3 odst. 1 [první směrnice] vykládat tak, že brání takové vnitrostátní právní úpravě (jako je právní úprava obsažená v § 4 slovenského zákona [o povinném pojištění] a v § 6 českého zákona [o povinném pojištění]), podle níž občanskoprávní odpovědnost za škodu způsobenou provozem motorového vozidla nekryje nemajetkovou újmu vyjádřenou v peněžité formě, kterou utrpěli pozůstalí po obětech dopravní nehody způsobené provozem motorového vozidla?

2) V případě, že odpověď na první předběžnou otázku bude znít tak, že dotčená právní úprava není v rozporu s unijním právem, mají se ustanovení § 4 odst. 1, 2 a 4 slovenského zákona [o povinném pojištění] a § 6 odst. 1 až 3 českého zákona [o povinném pojištění] vykládat tak, že nebrání tomu, aby vnitrostátní soud v souladu s čl. 1 prvním pododstavcem [třetí směrnice] a čl. 3 odst. 1 [první směrnice] přiznal nárok na nemajetkovou újmu způsobenou pozůstalým po obětech dopravní nehody způsobené provozem motorového vozidla jako poškozeným i v peněžité formě?“

K přípustnosti předběžných otázek

32 Slovenská vláda a Komise vyjádřily pochybnosti ohledně přípustnosti předběžných otázek a v tomto ohledu uvedly, že předkládací usnesení neobsahuje žádné vylíčení skutečností souvisejících s dopravní nehodou, které by byly nezbytné k pochopení sporu v původním řízení. Slovenská vláda také vyjadřuje přesvědčení, že tyto otázky nejsou relevantní pro rozhodnutí tohoto sporu, jelikož společnost Allianz není účastnicí uvedeného sporu a rozhodnutí, které vnitrostátní soud vydá v rámci tohoto sporu, nebude pro tuto pojišťovnu závazné.

33 V této souvislosti je třeba uvést, že předkládající soud v odpovědi na žádost o vysvětlení, kterou mu Soudní dvůr adresoval v souladu s článkem 101 svého jednacího řádu, upřesnil skutečnosti související s dopravní nehodou, která je základem sporu v původním řízení, a poznamenal, že odpověď Soudního dvora bude rozhodná pro účely posouzení vedlejšího účastenství společnosti Allianz v původním řízení, a tedy i pro otázku, zda bude rozsudek, jenž má být vydán v tomto řízení, vůči této společnosti závazný.

34 Za těchto podmínek musí být předběžné otázky považovány za přípustné.

K předběžným otázkám

K první otázce

35 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda se mají čl. 3 odst. 1 první směrnice a čl. 1 první pododstavec třetí směrnice vykládat tak, že povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla musí pokrývat náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěly osoby blízké obětí usmrčených při dopravních nehodách.

36 Úvodem je třeba poznamenat, že předkládající soud upřesnil, že právem upravujícím občanskoprávní odpovědnost, které je rozhodné pro posouzení skutkového stavu věci v původním řízení, je s ohledem na články 3 a 4 Haagské úmluvy z roku 1971 a článek 28 nařízení Řím II české právo, a dále uvedl, že se položené otázky netýkají povinného pojištění občanskoprávní odpovědnosti upravené šestou částí

českého občanského zákoníku, a tudíž jednorázového odškodnění upraveného v § 444 tohoto zákoníku. Tento soud má totiž za to, že se ustanovení § 11 a 13 českého občanského zákoníku, jež se vztahují na ochranu osobnosti, použijí nezávisle na těchto ustanoveních upravujících občanskoprávní odpovědnost, a poukázal na to, že se tyto otázky vztahují výlučně na krytí náhrady nemajetkové újmy, která musí být poskytnuta na základě ustanovení chránících osobnostní práva, povinným pojištěním.

- 37 V tomto ohledu je třeba připomenout, že z preambule první a druhé směrnice vyplývá, že jejich účelem je zajistit volný pohyb jak vozidel, která mají obvyklé stanoviště na území Evropské unie, tak osob, které jimi cestují, a dále zaručit, aby s osobami poškozenými nehodami způsobenými těmito vozidly bylo zacházeno srovnatelným způsobem bez ohledu na to, na kterém místě Unie k nehodě dojde (rozsudek ze dne 23. října 2012, Marques Almeida, C-300/10, bod 26 a citovaná judikatura).
- 38 První směrnice, upřesněná a doplněná druhou a třetí směrnicí, ukládá tedy členským státům povinnost zaručit, že občanskoprávní odpovědnost z provozu motorových vozidel, která mají obvyklé stanoviště na jejich území, bude kryta pojištěním, a zejména upřesňuje, které typy škod a poškozené třetí osoby má toto pojištění kryt (výše uvedený rozsudek Marques Almeida, bod 27 a citovaná judikatura).
- 39 Je však třeba připomenout, že se povinnost pojistného krytí občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou třetím osobám provozem motorových vozidel neshoduje s rozsahem její náhrady na základě občanskoprávní odpovědnosti pojištěného. Zatímco prvně uvedená povinnost je vymezena a zaručena unijní právní úpravou, rozsah odškodnění je upraven především vnitrostátním právem (výše uvedený rozsudek Marques Almeida, bod 28 a citovaná judikatura).
- 40 V této souvislosti již Soudní dvůr judikoval, že z cíle a znění první, druhé i třetí směrnice vyplývá, že neusilují o harmonizaci režimů občanskoprávní odpovědnosti členských států a že za současného stavu unijního práva si mohou členské státy i nadále upravit režim občanskoprávní odpovědnosti použitelný na nehody způsobené provozem motorových vozidel (výše uvedený rozsudek Marques Almeida, bod 29 a citovaná judikatura).
- 41 Členské státy si proto s ohledem na článek 1 bod 2 první směrnice a za současného stavu unijního práva zachovávají v rámci svých režimů občanskoprávní odpovědnosti v zásadě volnost při určování zejména škod způsobených motorovými vozidly, které musí být nahrazeny, rozsahu náhrady těchto škod, jakož i osob majících nárok na uvedenou náhradu.
- 42 Soudní dvůr však upřesnil, že členské státy musí vykonávat pravomoci v této oblasti v souladu s unijním právem a že vnitrostátní předpisy upravující odškodnění za nehody způsobené provozem motorových vozidel, nemohou první, druhou a třetí směrnicí zbavit užitečného účinku (výše uvedený rozsudek Marques Almeida, bod 31 a citovaná judikatura).
- 43 Jak správně uvedla německá vláda, ustanovení čl. 3 odst. 1 druhá věta první směrnice v případě povinného pojistného krytí škod způsobených motorovými vozidly, které musí být nahrazeny podle vnitrostátního práva upravujícího občanskoprávní odpovědnost, ponechalo na uvážení členských států, aby určily, které škody budou pojištěním kryty a stanovily podmínky povinného pojištění (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 28. března 1996, Ruiz Bernáldez, C-129/94, Recueil, s. I-1829, bod 15).
- 44 Článek 1 druhé směrnice však v oblasti občanskoprávní odpovědnosti zavedl povinné pojistné krytí věcných škod a škod na zdraví až do výše stanovených částek právě z toho důvodu, aby byly sníženy přetrvávající rozdíly mezi právními předpisy členských států v rozsahu povinnosti uzavřít pojištění. Článek 1 třetí směrnice rozšířil tuto povinnost na pojistné krytí škod na zdraví způsobených osobám cestujícím ve vozidle s výjimkou řidiče (výše uvedený rozsudek Ruiz Bernáldez, bod 16).
- 45 Členské státy jsou tedy povinny zaručit, že občanskoprávní odpovědnost z provozu motorových vozidel použitelná podle jejich vnitrostátního práva bude kryta pojištěním v souladu s ustanoveními první, druhé a třetí směrnice (výše uvedený rozsudek Marques Almeida, bod 30 a citovaná judikatura).

- 46 Z toho vyplývá, že volnost ponechaná členským státům určit škody kryté pojištěním, jakož i podmínky povinného pojištění, byla omezena druhou a třetí směrnicí v tom ohledu, že se na jejich základě stalo krytí některých škod až do výše stanovených částek povinným. Mezi těmito škodami, jejichž krytí je povinné, figurují, tak jak uvádí čl. 1 odst. 1 druhé směrnice, zejména škody na zdraví.
- 47 Jak uvedl generální advokát v bodech 68 až 73 svého stanoviska a Soud ESVO judikoval v rozsudku ze dne 20. června 2008, *Celina Nguyen v. The Norwegian State* (E-8/07, EFTA Court Report, s. 224, body 26 a 27), je třeba mít s ohledem na jednotlivé jazykové verze článku 1 odst. 1 druhé směrnice a článku 1 prvního pododstavce třetí směrnice, jakož i s ohledem na ochranný cíl výše uvedených tří směrnic, za to, že pod pojem škoda na zdraví spadá jakákoli újma, pokud na spor použitelné vnitrostátní právo upravuje nárok na její náhradu z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného, která vychází ze zásahu do osobnostní integrity, což zahrnuje jak fyzické, tak psychické utrpení.
- 48 Podle ustálené judikatury musí být totiž ustanovení unijního práva vykládána a používána jednotně na základě znění vypracovaných ve všech jazycích Unie. V případě rozdílů mezi různými jazykovými verzemi musí být dotčené ustanovení vykládáno podle celkové systematiky a účelu právní úpravy, jejíž je součástí (viz zejména rozsudek ze dne 8. prosince 2005, *Jyske Finans, C-280/04, Sb. rozh. s. I-10683, bod 31 a citovaná judikatura*).
- 49 Jelikož jednotlivé jazykové verze článku 1 odst. 1 druhé směrnice používají jak pojem „škoda na zdraví“, tak i „osobní újma“, je třeba se opřít o systematiku a účel těchto ustanovení a směrnice. V této souvislosti je nutno uvést, že tyto pojmy doplňují pojem „věcná škoda“, a dále připomenout, že cílem uvedených ustanovení a směrnice je především posílit ochranu obětí. Za těchto podmínek je třeba zvolit široký výklad uvedených pojmů, který je obsažen v bodě 47 tohoto rozsudku.
- 50 Mezi škody, které musejí být nahrazeny v souladu s první, druhou a třetí směrnicí, tedy spadají nemajetkové újmy, jejichž náhrada z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného je upravena vnitrostátním právem použitelným na spor.
- 51 Stran otázky, jaké osoby mohou nárokovat náhradu takové nemajetkové újmy, je třeba poznamenat, že z výkladu čl. 1 bodu 2 ve spojení s čl. 3 odst. 1 první větou první směrnice vyplývá, že ochrana, která musí být zajištěna na základě této směrnice, se vztahuje na každou osobu, která má právo na náhradu škody způsobené motorovým vozidlem na základě vnitrostátního práva upravujícího občanskoprávní odpovědnost.
- 52 Dále je nutno poukázat na to, že jak uvedl generální advokát v bodě 78 stanoviska a v rozporu s tím, co tvrdí německá vláda, třetí směrnice neomezila okruh chráněných osob, ale naopak zavedla povinné krytí škod způsobených určitým osobám považovaným za zvláště zranitelné.
- 53 Kromě toho je třeba poznamenat, že jelikož pojem škoda obsažený v čl. 1 bodě 2 první směrnice není dále definován, nic neumožňuje učinit závěr, byt estonská vláda tvrdí opak, že některé škody, jako jsou nemajetkové újmy, mají být z tohoto pojmu vyloučeny, a to v rozsahu, v němž musejí být nahrazeny podle použitelného vnitrostátního práva upravujícího občanskoprávní odpovědnost.
- 54 Žádná skutečnost z první, druhé a třetí směrnice neumožňuje dospět k závěru, že unijní zákonodárce zamýšlel omezit ochranu zajišťovanou těmito směrnicemi pouze na osoby, které jsou přímo zasaženy škodnou událostí.
- 55 Členské státy mají proto povinnost zaručit, že náhrada škody, jež má být vyplacena podle jejich vnitrostátních právních předpisů upravujících občanskoprávní odpovědnost z důvodu, že došlo k nemajetkové újmě, která byla způsobena rodinným příslušníkům, kteří jsou osobami blízkými obětí dopravních nehod, bude kryta povinným pojištěním ve výši minimálních částek stanovených v čl. 1 odst. 2 druhé směrnice.

- 56 Tak by tomu mělo být i v projednávaném případě, jelikož podle údajů předkládajícího soudu mají osoby v situaci K. Haasové a její dcery na základě § 11 a 13 českého občanského zákoníku nárok na náhradu nemajetkové újmy, která vznikla v důsledku usmrcení jejich manžela a otce.
- 57 Toto posouzení nelze zpochybnit okolností, jíž se dovolává slovenská vláda, že tato ustanovení spadají do části českého a slovenského občanského zákoníku, která je věnována zásahům do osobnostních práv a která je samostatná ve vztahu k části upravující občanskoprávní odpovědnost za škodu jako takovou ve smyslu těchto zákoníků.
- 58 Vzhledem k tomu, že se odpovědnost pojištěnce, která podle předkládajícího soudu vyplývá v projednávaném případě z § 11 a 13 českého občanského zákoníku, odvíjí od dopravní nehody a má občanskoprávní povahu, nic neumožňuje mít za to, že taková odpovědnost nespadá do hmotného vnitrostátního práva upravujícího občanskoprávní odpovědnost, na které odkazují výše uvedené směrnice.
- 59 Vzhledem k výše uvedeným úvahám, je třeba na první otázku odpovědět tak, že čl. 3 odst. 1 první směrnice, čl. 1 odst. 1 a 2 druhé směrnice a článek 1 první pododstavec třetí směrnice musejí být vykládány v tom smyslu, že povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla musí pokrývat náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěly osoby blízké obětí usmrcených při dopravních nehodách, pokud tuto náhradu škody z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného upravují vnitrostátní právní předpisy použitelné na spor v původním řízení.

Ke druhé otázce

- 60 S ohledem na odpověď, kterou podal Soudní dvůr na první otázku, není třeba na druhou otázku odpovídat.

K nákladům řízení

- 61 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Článek 3 odst. 1 směrnice Rady 72/166/EHS ze dne 24. dubna 1972 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění, čl. 1 odst. 1 a 2 druhé směrnice Rady 84/5/EHS ze dne 30. prosince 1983 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/14/ES ze dne 11. května 2005, a článek 1 první pododstavec třetí směrnice Rady 90/232/EHS ze dne 14. května 1990 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel musejí být vykládány v tom smyslu, že povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla musí pokrývat náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěly osoby blízké obětí usmrcených při dopravních nehodách, pokud tuto náhradu škody z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného upravují vnitrostátní právní předpisy použitelné na spor v původním řízení.

Podpisy.